

stantia (ut prudenter deducit idem Codronch. ibid.) vel ambabus simul. Non manifestis qualitatibus, cum hæc in Antimonio non sint insignes, neque in excessu, nam frigidum est, & siccum in gradu secundo cum adstrictione, ut patet ex Auctoribus jam supra citatis; adde quod si his operaretur, apparent in nocendo earum effectus, tales essent vehemens adstrictio faucium, & guttaris, strangulatio, urinæ suppressio, ventris stipticitas, stomachi gravitas, & refrigeratio, intestinorum dolores, vocis & respirationis oblatio, & alia adhuc modum, at hæc ab Antimonio non provenire satis perspectum est, ergo ratione primarum & manifestarum qualitarum, Antimonium non est venenum.

Sed neque occulta qualitate, & à tota substantia Antimonium est venenum, quia medicamenta, aut venena hujusmodi non possunt reduci per quamvis præparationem, aut repurgationem ad benignam naturam, neque omittit possunt, id quod ab intrinseca forma sortita sunt, ita ut quomodocunque exhibeantur, & in quacunque quantitate semper mortifera sunt. at vero Antimonium dari etiam sine præparatione ulla, & sine repurgatione absque ullo vitæ periculo, & cum præparatione etiam in notabili quantitate ad corpora expurganda, & ad difficiles & rebelles ægritudines edomandas non est, qui nesciat. Matthiol. in lib. 5. Dioscorid. de mat. med. cap. 59. Codronch. ubi supra, & omnes, qui de Antimonio ex professo verba faciunt.

Sed neque simul manifesta, & occulta qualitate Antimonium est venenum, quia eadem rationes simul urgent, ac multo evidentiùs probant nullo modo illud esse venenum.

Verum ex abundantis confessero etiam quicumque, Antimonium venenum esse, tamen illud certum est, & negari non potest, non esse eis venenis, quibus ad enecandos homines ut quis possit: ratio est in promptu, quia cum unica spes sit in his, qui potionati sunt, & venenum haulerunt, ut ipsum quàm celerrime è corpore vomitu expellant, Antimonium vomitum promptissime ac valide excitare quivis novit, & notant omnes DD. de eo verba facientes; itaque etiam si venenum effect ob hoc ipsum quod ad sui expulsiorem illico hominem cogat, non posset hominem interimere, neque enim in stomacho tanta tempore moram trahit, ut ejus virus sanguini per venas, & arterias communicari possit, & ad cor ipsum pervenire.

Ac denique ab effectu probatur, Antimonium non esse venenum, quia quicumque Antimonium sumplerunt, & ex ejus vi occubuerunt, nunquam mortui sunt cum accidentibus veneni, sed ex simpliciter tantummodo superpurgatione, ut experientia docet, at si ob hoc, nempe quod superpurgationes lethales excitare possit Antimonium, venenum est, certe & scammonium, & Agarius, & cætera etiam benigniora, & innocentissima medicamenta venena erunt, cum omnia possint præter modum usurpata lethales superpurgationes inducere, nam & ipsum Antimonium tunc solummodo tales excitat superpurgationes, cum in excedenti quantitate assumitur, alias nequaquam. Non sufficit ergo hoc ad determinandum, Antimonium esse venenum, sed necesse est, si venenum sit dicendum, ut ab ejus propinatione appareant accidentia illa, quæ ad venenum vel à tota substantia, vel manifestis qualitatibus noxium succedere solent.

CONSILIVM XV.

Eidem D. Renato Monreau.

ARGUMENTVM.

Cum N.N. Tonsor sanus degeret, cum amico affluentius pransus est. A comestione nonnullis elapsis diebus, senim in Ictericam, seu Regium morbum incidit, ac procedente tempore, totum illi corpus virore defædaturum est. hinc, nulla cura adhibita, in fatuitatem, & demenciam lapsus est; ac tandem vitam cum morte commutavit. Cadavere adaperto, Intestina tumefacta apparuerunt, & coloris citrini, Pericardium omni humiditate destitutum, sanguis in Cordis ventriculis congelatus, & ipsius Cordis substantia pravi coloris, caput tumefactum, labia admodum grossa, Pulmones coloris citrini, & secundum alas nigricantes, ac Mediastino, & Pleuræ adherentes; Lien mollis, ac diffluens, & alia nonnulla signa attestantia veneni propinationem. P. in quem reatus suspicio cadebat, à fisco in carcerem detrusus est, & quæsitum pro veritate ab ipso fisco est, An N.N. ex propinato veneno, vel ex ingenito, & ex intrinseco aliquo morbo occubisset, & respondi.

SVMMARIVM.

- 1 Præsumptio propinati veneni ex antecedenti statu ægrotantis est magni momenti.
- 2 Concomitantia signa quomodo propinatum venenum attestantur.
- 3 In veneno propinato accidentia supervenientia nullum ordinem servant.
- 4 In veneno propinato non solet adesse febris, ut in ingenito.
- 5 Venenum aut est corrodens, aut putrefaciens, aut inflammans, aut congelans, adde, & tabefaciens.
- 6 Venena externa vel sunt præsentanea, vel temporanea.
- 7 Temporaneum venenum lentum est, & ex genere Tabefaciens.
- 8 Data causa disposita ad agendum in patiente dispositum ad patiendum, necessario sequitur effectus.
- 9 Signa assumpti veneni in ipsa assumptione apparentia, sunt magni momenti existimanda.
- 10 Accidentia ex propinato veneno provenientia, cum impetu apparent, contra ex veneno ingenito.
- 11 Fatuitas ex morbo Regio mala.

Non

Non immerito dubitari, an N.N. ex propinato veneno obierit, nec ne, cum pro affirmativa opinione tot adhiberetur, ut præsumptiones non numero solum, sed etiam pondere urgentissimæ: nulla enim signa desiderari videntur aut ex Antecedentibus, aut ex concomitantibus, aut ex subsequentiis, quæ propinati veneni suspicionem facere, ac mirum in modum augere possint. Ac primo urgentissima videtur ea præsumptio, quæ ex antecedentibus desumitur, ac maxime ex statu ejus, qui venenum hausisse dicitur; si enim status hic secundum Naturam fuerit, & vires consentent, & errata invidus ratione saltem insignia non præcesserint, irrepente subitaneò, præcipiti, ac pernecabili morbo, facit fere plenam probationem propinati veneni, cum hac sola conjectura fisis Galen. lib. 6. de loc. aff. cap. 5. & cum eo DD. omnes de ejus rei certitudine non hæsitante pronunciant, quæ conjectura cum in casu nostro vigeat, cum N.N. immediate ante præsumptam veneni acceptionem optima sanitate frueretur, & viribus constaret, dicendum, eam non modo maximopere urgere, sed conclusivissimam de tali veneni propinatione, probationem facere.

Nec minus urgere firmandum est, eam præsumptionem, quæ ex concomitantibus signis elicere possumus; si enim seriem symptomatum, quæ in hoc ægrotante apparuerunt, eorumque naturam, & affligendi modum considerabimus, non nisi à propinato veneno potuisse emergere fatebimur; quippe cum primo fuerit perniciosissima, terribilia, & exitialia, naturamque illico prostraverint; ac superaverint, quod non verisimile sit accidere potuisse ex Ictericia ab interna causa procedente, in qua præter corporis immutatum colorem, non solet adesse hujusmodi prava accidentia, immo neque alia ulla consideratione digna, non quidem alia ex causa nisi quia humor morbum faciens ab internis ad externa prorumpit, unde consequens est nobiliores partes à peccante humore liberare, & nullam ex ejus vi noxam percipere.

Secundo si modum adventus horum symptomatum spectemus, ea non senim; & ordine quodam, ut in morbis ab interno veneno provenientibus evenire solet, apparuerunt, sed potius cum impetu, & confertim, nulloque ordine servato, quod in administrato potissimum veneno fieri solet, ut docent Card. lib. 2. de Venen. cap. 2. & Bact. in Prolog. de Venen. cap. 17. art. 1. Ac si denique seriem horum symptomatum consideremus, id ipsum clare apparebit, quia in veneno ingenito hæc symptomata nunquam sunt sine febre, contra in veneno administrato, ut in casu nostro, in quo febris adesse non solet, quod ita fieri longioribus probavi lib. 2. Quæst. Medicoleg. tit. 2. quæst. 8. num. 5. & seqq.

His addenda signa ex cadavere post Ægri mortem desumpta, quæ & ipsa magni sunt momenti, neque videntur apparere potuisse in cadavere morbo naturali extincto, ut Intestina tumefacta, & coloris citrini, cordis substantia pravi coloris, & alia in historia morbi enarrata, quæ sicuti propinato veneno sunt familiarissima, & proportionatissima symptomata, ita naturali ægritudini, & maxime Ictericæ præcipue nulla febre concomitante videntur omnino disproporventia, & improportionata. Ex quibus omnibus videbatur certitudinem nos habere posse, quod N.N. ex propinato veneno, non autem & ingenito, aut interno aliquo morbo perierit.

Verumenimvero si res penitus consideretur, & effectus omnes in hoc usu apparentes suis causis referantur, contrarium apparebit verius, & omnis suspicio propinati veneni evanesceat, quod ex sequentibus fundamentis facile palam fiet. Dicendum ergo primo, quod licet particularium venenorum difficillima sit cognitio, cum alicui propinatum, ut omnes norunt, tamen ea noscere secundum suas species non modo non est difficile, sed facillimum, posito, inquam, quod de propinato veneno certitudo habeatur. Demus ergo N.N. cum effectu assumptis venenum à P. sibi clam propinatum, ac per fraudem, tunc dico, quod hujusmodi venenum, si fuit corrodens, aut putrefaciens, aut inflammans, aut congelans, adde aut putrefaciens (licet hoc cum putrefaciens conveniat, exicatio enim quædam species putrefactionis est) ad has namque species omnia venena reduci possunt, at hic nullum hujusmodi veneni signum apparet, ergo. Et quod non fuerit corrodens patet, nihil enim apparuit aut ante, aut post, aut in ipsa assumptione, quod pro signis veneni desumi possit; quod non fuerit putrefaciens, patet, quia ab hujusmodi veneno maxime patitur primo stomachus, & jecur, cum tamen in cadavere hæc duo viscera nihil omnino læsa apparuerint; quod non fuerint inflammans patet, quia non modo calor nullus adfuit in ipso potionato, sed etiam à febre fuit immunis. Quod non fuerit ex genere congelantium manifestum est, non apparente ullo hujusmodi veneni signo; Quod denique non fuerit tabefaciens, ex ipso successu palam est. Ergo restat, quod N.N. ex morbo potius quodam interno, quicumque ille fuerit, quam ex propinato veneno obierit.

Secundo, notandum, quod venena administrata aut sunt præsentanea, aut temporanea; illa subito, & maxima cum vehementia, aut paucorum dierum spatio, hæc lente, ac senim, & longo post tempore operantur. Modo quod N.N. non assumpserit venenum præsentaneum patet, quia à præsumpta veneni assumptione per plures dies, nempe per unum supra viginti nullum evidens symptoma, nisi mutationem coloris ipsius cutis passus est. deinceps symptomata senim apparuerunt; cum primo Ictericus factus sit; post multos vero dies in pejus lapsus fuerit, non fuit ergo venenum hoc præsentaneum. Sed neque diu potest fuisse temporaneum; primo, quia mors nimis propere videretur secuta, temporaneum autem venenum suum opus ad longum tempus retardat, & lentum est in operando. Secundo, quia temporanea venena omnia ex Tabefaciens numero sunt. Cardan. lib. 1. de Venen. cap. 22. & alibi, at N.N. nullam emaciationem, ne dum Tabem passus est, nec quid simile; remanet ergo; ut non ex propinato veneno, sed ex ingenito, vel potius ex aliquo alio interno morbo fuerit sublatum.

Notandum tertio, quod data causa disposita ad agendum, nulloque impedimento ex parte patientis existente, sed potius dispositionibus ad patientem ex ejus parte requisitis urgentibus, necessario sequitur naturalis effectus, ut Philosophis est comperitissimum. At si supponatur in hoc casu fuisse propinatum venenum, cum hoc fit causa maxime efficax ad agendum, & nullum supponatur ex parte patientis impedimentum ad resistendum, saltem per tantum temporis spatium, necessario ad illius assumptionem debuit sequi illius veneni effectus, nempe aut Naturæ succumbentia, aut illius pugna

cum veneno, cum tamen neutrum fuerit secutum, eo quod N.N. ab assumptione præsumpti veneni, per plures dies incolumis permanferit; dicendum itaque, illud nequaquam ex veneno, sed ab interna aliqua causa ægrotasse, & ex ejus denique vi perisse.

Notandum quarto, aliqua esse signa in potionatis, quæ in ipsa veneni administratione observantur, & esse multi momenti, quæ tamen omnia in casu nostro desiderantur: notant enim DD. omnes, venena omnia esse mali odoris, & saporis horribilis, & in assumptione semper nauseam, vomitum, gulæ ardorem, stomachi morsum, & mille alia symptomata excitare, quorum nullum hic apparuit, cum nulla mentio habeatur, quod N.N. à prandio, vel à cœna præsumpta, de talibus unquam sit conquestus.

Notandum quinto, quod, ut supra annuimus, accidentia si ex veneno administrato superveniant, solent cum impetu quodam, ac vehementia apparere, non tolerante Natura vim improvisam ipsius veneni, & procurante summo conatu illud à se repellere, ac superare, contra vero si ab ingenito veneno, & interno morbo eveniant, nam ut plurimum sensim paulatimque & ordine quodam servato succedunt, juxta illud Hipp. lib. 2. Aphor. 30. Circa principia omnia debilia, quia Natura interno veneno ob moram in corpore contractam veluti assuevit: hoc autem maxime ostendit, venenum fuisse ingenitum, vel morbi causam fuisse internam, quod in casu adeo argere videtur, ut veritatem omni ex parte detegat; Nam N.N. præsumptus potionatus sensim, paulatimque flavescere cepit, nullo alio notabili apparente symptomate; dehinc vero procedente morbo, ac nulla cura adhibita, alia symptomata sese manifestarunt, quæ postmodum exacerbata tandem morti hominem addixerant. cum tamen si Ictericia ab externo veneno originem traxisset, contra evenire debuisset, ut primo nempe alia symptomata notata digna, ut vomitus indefinens, molestia intolerabilis, dolores perneccabiles, lipothymia, syncope, & alia id genus; dehinc Ictericia, & alia majora & pejora apparuissent; & ratio est, quia ad effusionem bilis à causa interna non gravatur; sed potius allevatur Natura, cum ab humore noxio sese exoneret, idcirco potest ex improviso aliquando nec præcedentibus aliis symptomatibus sese prodere, at in veneno propinato nequaquam, quia primo, & antequam Hepar lædatur, necesse est lædi stomachum, atque etiam Cor, unde præcedere debent primo accidentia ad insignem stomachi & Cordis læsionem necessario consequentia, quod confirmat ipsa experientia, semper enim observamus in venenis administratis Ictericiam nonnullos post dies, & post alia symptomata apparere. Cum igitur ex prædictis pateat, N.N. à propinato veneno non fuisse extinctum, sed potius à morbo quodam naturali, ut majorem in modum veritas innotescat, demonstrandum jam, ex quo vere morbo obierit. Ac profecto si observare velimus Ictericitæ cujusdam descriptionem ab Hippocr. factam lib. 3. de Morb. num. 12. & lib. de Intern. affect. num. 38. apertissime videbitur N.N. non ex alio morbo obiisse, neque ex veneno assumpto fuisse sublatum. Habent ergo Hippocratis verba in prædicto lib. 3. de morbo. hoc modo. Hujuscemodi morbus Regius acutus est, & cito necat. Color totius mali corium maxime refert ex viridi pallescens, & quales Lacerti virides,

simileque fere corpus est. In urina quod subsidet velut Ervum fulvum est, & febris, & horror levis detinet, quandoque etiam vestes ferre non sustinet, sed ab iis mordicatur, & pangitur. Jejunio mane viscera plerumque lacerantur, & si quis cum excitet, aut alloquitur non patitur. Hic fere intra dies quatuordecim moritur, quos si effugerit, convalescit. Eadem fere habet alio in loco jam cit. de Intern. affect. ubi & aliam speciem hujus læthalis morbi, sed longioris describit, quorum morborum signa, si cum morbo, quo extinctus est N.N. æquiparentur, nihil omnino eorum desiderabitur, quæ ad ejus morbi naturam constituendam necessaria existimantur: nam & color corporis, & pruritus, & anxietudo, & viscerum lancinationes, & melancholia, & delirium in utroque casu sunt conspicua. De febre solum dubitari poterat, quam in suo morbo adesse vult Hippocrates, cum tamen in casu nostro non adfuerit. Ad quam infantiam respondetur, quod primo non fuit, ut oportuisset, in ægro hoc observatum, an aliqua febre detineretur, nec ne; secundo quod potuit quidem adesse, sed levis, ut Hippocrates dicit, ac talis, ut facile medentem falleret, aut ab eodem medente in censu non haberetur propter sui levitatem, præcipue cum ad ægrotum accesserit viribus jam dejectis, & non potente virtute illam detegere, unde apparere potuit æger non febrere; & tertio, dato etiam quod vere non febreret, hoc non tolleretur, quin idem esset morbus, stantibus præsertim toti aliis signis evidentiioribus, & si in omnibus tali morbo detentis febris est levis, potest in aliquo particulari esse nulla, vel nulla apparere.

Mirum ergo non fuit in homine sano, & alias robusto, ac victui salubri assueti de repente ex aliqua externa, ac procathartica causa, ut ex labore, ex nimia potatione, ex cursu, ex luctu, aut ex alia simili causa (nam alias hoc observatum est, & in dies observatur) bilem agitatam in ambitu corporis effundi, & nulla cura adhibita, illaque nobilioribus partibus communicata, alia symptomata, quæ in informatione enarrantur excitari, præcipue autem fatuitatem, ac dementia, quæ familiaris est Ictericis, ubi in malum tendunt, dicente Hippocrate lib. 1. Præter. num. 4. & in Const. Prænot. num. 198. Malo est ex morbo Regio fatuitas. Licet autem hoc difficultatem facere possit, quomodo nimirum calidissimus, & secissimus humor fatuitatem excitet, quæ potius à frigido, & humido videtur nasci, tamen ad hoc respondet Duretus in comm. prædicti lib. 3. Coac. in hunc locum dicens, quod cerebrum humescit, adde & refrigeratur ex eo, quod ab humore calido & sicco destituatur, ab omnibus enim partibus bilis ad exteriora effunditur.

Ex quibus facile est videre, quam ratione in N.N. tot symptomata, apparuerint, ex effusione enim Bilis ad totum corpus partes omnes externæ virorem illum, ac pallorem, aut alium quemcumque foedum colorem contraxere, juxta naturam & colorem humoris eas inficentis: neque enim Bilis unius ejusdemque coloris perpetuo est, ut notat Medici, sed modo pallescit, modo nigrescit cum aduritur, modo virescit, & sic vario colore partes inficit. Ex effusione vero Bilis ad exteriora cerebrum humescere, ac refrigerari diximus, unde debile in omnibus suis operationibus redditur; præcipue vero debilitata ejus retentiva,

Pituita

Pituita ad infernas partes per nervos, venas, & arterias lapsa, varios tumores in variis partibus excitavit, ut alias in his, qui jam morti proximi sunt, evenire solet, cum jam prostrata Natura pituita in cerebro existens ad interiora ruit, & varia excitat symptomata. Cætera quoque, quæ de anxietudine & puncturis in universo corpore habentur, & alia recensita ab ipsa Bilis effusione facta fuisse no-

tissimum est. Et ex his concludendum pro veritate videtur N.N. ex prædicto morbo, nempe ex prima illa Ictericitæ specie ab Hippocrate descripta decessisse, non autem ex propinato aliquo veneno cum accidentia subsecuta, & morbi series naturali, & internæ causæ, non violentæ, & externæ respondeant.

CONSILIUM XVI.

Eidem D. Renato Monreau.

ARGUMENTUM.

In eadem causa, de qua supra, iterum per fiscum interrogatus, ut pro veritate magis præcise responderem, an N.N. ex propinato veneno obiisset, respondi, quod licet ex tam variis, tam incertis, tamque sibi contrariis testimonio depositionibus in nono summario datis, nihil certi circa veneni exhibitionem in persona N.N. elici possit, cum non sint inter se constantes, tamen ego, supposito, quod per eas plene probata remaneat veneni exhibitio, adhuc tamen in ea sententia sum, illum non ex assumpto præterito veneno, sed ex interno, ac naturali morbo, alias ex Hippocratis auctoritate descripto, vitam obiisse.

SUMMARIUM.

1. Medicamenta omnia, & venena etiam ipsa administrata interdum suo sine frustantur.
2. Venena, quæ ab excedenti qualitate occidunt, nisi illico in alium producantur, nullius effectus evadunt.
3. Vix ex decem unius perire solet, nisi venenum repetatur.
4. Venena temporanea facile nullius effectus evadunt.
5. Ictericia aliquando est effectus assumpti veneni.
6. Venenum quodcumque vel mediate, vel immediate cor lædit.
7. Situs caventis est maximum argumentum ad excludendum veneni assumptionem, declarata ut ibi.
8. Cadavera eorum, qui externo veneno intereunt, difficillime putrescunt.
9. Singulare signum assumpti veneni est læsio in ventriculo, & læta febricitans.

Neque novum quid, aut raram, aut mirum id videri debet, cum quotidiana experientia compertum sit, non tam in venenis, quam etiam in aliis quibuscumque medicamentis purgantibus, præcipue, quod aliquando vel à Natura exuperantur, & nullum effectum producant, vel simpliciter dejectionur, nulla illata ipsi Naturæ vi. Peculiariter autem Galen. in lib. de simpl. med. fac. cap. 18. de venenis verba faciens, quæ ab excedenti qualitate occidunt, dicebat, quod nisi illico in alium producantur, nullius effectus redduntur. Ac præterea Cardan. lib. 2. Contrad. Medic. tract. 5. contrad. 10. vers. & scias. serio affirmat, vix unum interire ex decem, qui venenum hauriunt, nisi venenum reiteretur, quod dictum etiam frequenti experientia roboravit, ut ipse ibidem luculenter testatur.

Sed hoc ipsum, nempe venenum suo effectu frustrari evenit peculiariter in venenis temporaneis, hoc est ad tempus datis, quale forte præsumitur fuisse hoc, quo N.N. extinctus dicitur, ex implicita quadam P. confessione, & dubiis nonnullorum testimonio depositionibus. Et ratio est maxime in promptu, quia cum hujuscemodi venenorum vis, ad

hoc ut lente operetur, contrariis medicamentis sit refracta, facile inde evenit, ut, occurrentia calori naturali, qui saltem debilis non fit, evineantur, vel refrangantur, aut in corpore nulla noxa relicta, detrudantur. Hinc tam raras experientias quæ veræ sunt, habemus similium venenorum, quæ ad tempus exhibentur, ut percurrit idem Card. loco cit. Potuit ergo eodem modo etiam in casu nostro evenisse, quia veneni assumpti nulla causa, & peculiaris signa fuerunt adnotata: quemadmodum enim in superiori consultatione dixi, neque in præsumpta veneni assumptione N.N. quicquam persequit, neque per plures dies post assumptionem de aliquo notabili accidente conquestus est, ut de stomachi morbo, de Cordis tremore, de Lipothymia, vomitu, sudoribus frigidis, nausea, ructibus fridorosis ac corruptis, & id genus aliis quæ omnia, aut eorum saltem plura de necessitate consequi debebant ad veneni assumptionem, maxime supposito, quod in actum fuisset jam deductum ex adventu Ictericitæ tanquam effectu propinati veneni. Quæmadmodum namque unus ex Medicis deponit, Ictericia aliquando est effectus assumpti veneni, sed nunquam sola apparet, veram associata aliis symptomatibus, immo post alia symptomata, nam tunc cum omnem sanguinis massam infecerit ac corruerit necesse est, talia symptomata apparere, qualia apparent, cum homo jam in mortem certo tramite tendit.

Sed manifestius etiam ultra adducta in priori consultatione ex infra adducendis patere potest, venenum N.N. non assumptum, aut assumptum exuperasse, & sic non ex assumpto veneno; sed ex interno quodam morbo obiisse: sunt enim plura accidentia, quæ de necessitate omne assumptum venenum consequuntur, & primo, & principaliter exploratissimum Medicis est, omne venenum cor lædere, aut primo & immediate, aut saltem secundario & immediate, ita ut nullum omnino venenum assumi possit, quod aut subito, aut convenientem mora interposita symptomata ad læsionem cordis consequentia non accerfat. Consultat. diff. 178. & in lib. de Venen. cap. 1. Nicol. Flor. summ. 4. serm. 4. cap. 1. Guainer. de Venen. cap. 1. resp. ad dub. 4. ij. M m m 4 Ardoin.

Ardoine de Venen. lib. 1. cap. 7. Ponzett. lib. 1. de venen. cap. 9. Ternelius lib. 2. de Abdit. cap. 15. & alii omnes. Verum in casu nostro non modo patet, Cor nullo modo fuisse læsum, sed ex Medicorum deponitione habetur, N. N. post dubiam, & suspectam comestionem bene se habuisse, ut per verba illa Medici. *M. fo o i pollo stava bene, parevia che fosse di buono sano, & non mostrava mal vizenno*; quod quidem impossibile fuisset, si morbus ex assumpto veneno dependentiam habuisset ex prædictis.

Secundo, Cardan. loco supra cit. *Contrad. Medic.* maximum fundamentum facit ad excludendum veneni assumptionem, si qui venenum bibisse præsumitur, sitim non habeat, sitis, inquit, carentia maximum argumentum est ægrum venenum non sumpsisse; ex quo habetur mortem ex interna potius causa evenisse; quod quidem verificatur potius in calidis venenis, nam frigida, ut Mandragora, succus lactuæ, Iusquamum, & alia sitim forte non faciunt; sed venena hæc non dantur, neque dari possunt, nisi in modica quantitate, quia, cum exuperante frigiditate interimit, insignem quantitatem requirunt. At venenum, quod assumpsisse præsumitur N. N. fuisse in pauca admodum quantitate, dicitur nempe quantum caperet moneta illa, quam Iulium, seu Paulum vocamus; itaque non potuit esse frigidum; cum ergo esset calidum, debebat de necessitate sitim magnam, & inextinguibilem excitare, ut calida venena omnia faciunt, licet Cardan. loco cit. etiam frigida sitim facere voluerit. At cum N. N. hoc symptomate nullo modo fuerit molestatus; dicendum est, aut illum non assumpsisse venenum, aut ex illius vi non periisse, quod illud exuperavit.

Tertio, & hoc quidem videtur maxime notandum; experientia compertum est, cadavera eorum, qui veneno externo sublati sunt, difficillime putrescere. Cardan. de subrilias. lib. 12. ita ut ob eam causam verminationem non patiantur. *Senec. Nat. Quæst. cap. 31.* & ratio est introducta siccitas ab ipso veneno, unde ea de causa Alexandri Magni cadaver incorruptum ad multos dies permanit, quod veneno obiisset, contra vero cadavera veneno interno sublata facillime corrumpuntur. ut patet in iis quæ ex peste sublata sunt, *Paræus lib. 21. cap. 10.* At cadaver N. N. citissimo putrefieri cepit, quia ut plures testes deponunt, in horas, & momenta tumescebat, signum manifestissimum corruptionis ex interna ebullitione.

Quarto potissimum, ac singulare signum asseritur à Cardano loco alias cit. in veneno lento & ad tempus dato, quale præsumitur id, quo N. N. periisse dicitur; dicebat enim, Sed singulare signum est

læsiō in ventriculo cum voluntate evomendi, quibus addit etiam lentam febriculam. sed neutrum horum animadversum est in ipso N. N. cum in Cadaveris inspectione ventriculus nihil, quod suspitionem huiusmodi forever, habuerit; & illum à febre semper fuisse immunem ipsi Medici testati sunt.

Et quia urgebat præsumptio quadam assumpti veneni maximi momenti, quæ desumi videbatur ex Galeno, & de qua etiam Cardan. loco supra cit. nempe morbus ex improvise adveniens in sauo homine sanorum modo vivere afflueto, ac bonæ valetudinis, viribusque constantibus, certe eam omnino evanuisse ex testium deponitionibus patet. Quia N. N. non vivebat regulariter, nam sæpe, ac sæpius cum amicis comestationibus vacabat, exercitio quoque nimio ac violento utebatur, & interpestivo Pila ludio; cibus etiam vescebatur pravis, ut plurimis fructibus, ac post ipsum lætæritæ adventum sæpe Tincis, quæ succum generare solent, crassum, viscidum, melancholicum, & viscera maxime obstruentem, præcipue in iam valetudinario, imo ægrotante homine, sese replevit; itaque tantum abest, ut hæc præsumptio quicquam afficiat, ut potius contraria urgeat.

Licet denique multa symptomata, & pleraque signa in cadavere conspici possent præsumi ab assumpto veneno originem habuisse, quia tum hæc sunt æquivoca, & ad suas naturales causas facillime negotio reducuntur, quibus etiam magis quam assumpto veneno sunt proportionata, idcirco ea nihil afficere firmandum est, ac concludendum, vel N. N. multum venenum assumpsisse, vel si assumpsit exuperasse, neque ex assumpto veneno, sed ex intimo morbo obiisse.

Perillustri atque Excellentissimo D. D. P. CASTELLO, Medico Romano, & in Messanensi Academia Primario Medicinæ Lectori, ac V. Cl.

Paulus Zacchias Med. F.

Nolo mihi impedimento sit tanta locorum distantia, quanta inter nos est, ne Te aliquando alloqui liceat. Scio Te me alloquentem attento, ac lubenti animo auditurum. Audi igitur nonnullas quæ variis occasionibus mihi oblati scripsi ad Medico-Legales materias pertinentia, ex tuo peno quadam de prompta hic habebris. nam & Tu similes mihi occasiones obtulisti. Interim vale, atque operam impende, ut benignus ille Animi affectus, quo me semper prosecutus es, ex absentia non diminuat, sed magis magisque in dies augetur.

CONSILIVM XVII.

ARGVMENTVM.

Abbas Gattus patiebatur Epilepsiam, & illam quidem notabilem, ac gravem, & cum die quodam vix à paroxifimo sese recolligeret, per instrumentum quoddam se se ad quadam exequenda, obligavit. Post temporis tractum huiusmodi obligationis illum prænituit, arque in se reversus, recordatus est, se in illius instrumenti celebratione non fuisse sanæ omnino mentis, ex quo capite obligationem suam irritam facere, tentavit; & visum est, illum non absque summo iure id expectere.

SVM-

SVMMARIVM.

- 1 Epilepsia quid sit.
- 2 In mentis oblationibus ægri à quorundam civilium actuum celebratione probentur.
- 3 Graves, vel leves Epilepsie quæ dicantur.
- 4 Magnæ Epilepsie quæ.
- 5 Epilepticus in accessione non est sui Iuris.
- 6 In levioribus Epilepsis ægri neque ante, neque post accessiōnem sunt à mente alienati, contra vero in gravioribus.
- 7 Epileptici gravi morbo tentati post accessiōnem, per aliquos dies non sunt sane mentis.
- 8 Epileptici gravi morbo tentati etiam ante accessiōnem, per aliquod tempus extra mentem sunt.

NAM morbus, quo laborabat, absque dubio erat epilepsia, quia etiã nunc laborat; quæ & morbus comitalis, & morbus sacer dicitur, vulgo vero morbus caducus, quod facile colligitur ex symptomatibus, quibus affligi solet, & ex modo accessiōnis ipsius morbi: In quibusdam enim temporum mutationibus de repente paroxifimo apprehensus ex improvise cadit, extra mentem rapitur, membris distorquetur, spumam ex ore emittit, Penis illi aliquando arrigitur, semenque genitale involuntarie effundit, quæ omnia atque alia multa, quæ recensere opus non est, signa sunt demonstrativa, & pathognomonica veræ epilepsie ab omnibus Medicis recensita, Hippocr. in lib. de morb. sacr. & lib. de flatibus. Gal. lib. 3. de loc. aff. cap. 7. Alex. Trallian. lib. 1. cap. 15. Paulus lib. 3. cap. 13. Aetius serm. 6. cap. 23. Rasis lib. 9. ad Manser. cap. 11. Avic. p. 3. tract. 5. cap. 8. Serap. præct. tract. 1. cap. 23. Merc. lib. 1. de morb. int. cur. cap. 16. Daniel Sennert. Præct. lib. 1. part. 2. sect. 4. cap. 9. & patet etiam ex ipsius morbi definitione; nam à Gal. loc. cit. definitur, quod sit universalis convulsio non perpetua, sed itatis temporibus prehensens cum mentis ac sensuum oblatione. talis autem ad amissum est morbus, quo præditus Abbas Gattus detinetur, ut ex ipsorum accidentium narratione manifestum sit.

Cæterum, quia notum est, ut colligitur ex prædicta definitione, in hoc morbo mentem, & sensus omnes, tam internos, inquam, quam externos oblati, & cum pateat apud Iureconsultos in mentis oblationibus ægrotos non recte ad celebrationem quorundam actuum civilium admitti, & peculiariter non posse obligari, dubitari potest, an hoc locum habeat in epilepsia, & dato quod locum habeat, dubitari iterum potest an locum habeat semper, & quandoque, an vero durante tantum accessione, aut per aliquod etiam tempus ante, aut post ipsam accessiōnem. cuius dubitationis decisio facilis est, cum dependeat ab ipsa Mentis læsione, aut integritate; certum enim est, quod præsentem eam mentis læsione semper locum habeat inhabilitas celebrandi quocunque actus civiles, & multo magis sese obligandi. Sciendum ergo est, Epilepsiam, ut cæteri omnes morbi sunt, non esse semper ejusdem gravitatis, aut levitatis: dantur enim aliquæ epilepsie tam leves, ut vix perferantur; sunt namque à statu tenuiore, nec valde maligno, nec multo, & has solo victu attenuante sanari dicebat Galen. in lib. de Alter. vitæ. rat. c. 1. illasque sternutationi æquiparant aliqui, quin & ipsam sternutationem parvam Epilepsiam esse dixerunt Medici. *Mere. loc. cit.*

Sennert. *ibid.* & ipsum veneris actum esse similiter parvam Epilepsiam dicebat Democritus, ex quo alii. Contra vero Epilepsie tam graves aliquando sunt, ut terrorem etiam affuētis talia conspiciere incutiant; ac denique inter has Epilepsie quadam sunt medio modo se habentes. Graves autem, vel leves dicuntur ex ipsorum symptomatum gravitate, & levitate, & Accessiōnum frequentia, ex eandem duratione, & ex successivo statu ægrotantium; quanto enim accidentia graviora sunt, quanto accessiones frequentiores & longiores, quanto pejus ægri post paroxifimum se habent, tanto graviores Epilepsie dicuntur, contra vero quanto symptomata leviora, quanto minus frequentes & minus diurnæ accessiones; Quanto melius ægri post accessiones seipsos habere experiuntur, tanto leviores epilepsie existimantur. Magnæ namque dicuntur, in quibus spuma multa ab ore prodit, & ægri cum clamore, & ejulatu ex improvise cadunt, & membra pessime distorquentur, in quibus urina, stercus, aut genitale semen ejicitur, (hæc enim propter vaporum convulsionem eveniunt) Gal. de usu part. lib. 14. cap. 11. & lib. 6. de loc. aff. cap. 6. Aræteus lib. 1. Aul. cap. 5. Rasis lib. 9. ad Manser. cap. 11. Avicenna p. 3. tract. 5. cap. 9. sed in omnibus tandem tamen adesse semper mentis oblationem, & memoriæ amissionem unanimiter omnes fatentur. Hippocr. cit. lib. de morb. sacr. Gal. ubi supra. & lib. de nat. hum. Trallian. Paul. & Aet. locis jam adductis. Cæl. Aurel. Chron. lib. 1. cap. 4. Galiopont. lib. 1. cap. 7. Avicenna *ibid.* Rasis ubi supra, c. 11. nam & idcirco Cælius Aurel. ubi proxime, & Galiopont. *ibid.* dicebant, Epilepsiam vocabulum sumpsisse, quod sensum atque mentem pariter apprehendat, idemque habet Theod. Ipscian. lib. 2. ad Timoth. c. 2. Mercurial. Præct. lib. 1. c. 26. unde firmari ea conclusio absque dubio potest, Epilepticum in accessione non esse sui Iuris, neque aliam de rationem habendam, quam si absens, aut mortuus esset per ea, quæ adduxi lib. 2. *Quæstion. Medico-Leg. tit. 1. q. 14. à num. 14. ad seqq.*

Tota tamen difficultas circa id versatur, utrum nimirum per aliquod rationabile tempus ante, aut post accessiōnem Epilepticus sui juris censetur, & mente integra constet, ita ut actus ab eo celebrati validi sint existimandi; & juxta ea, quæ jam supra posita sunt dicendum, in levioribus Epilepsis neque ante, neque post accessiōnem ita à mente alienari, ut ob eam mentis alienationem actus ab ipso tunc temporis celebrati invalidi esse debeant; contra vero in gravioribus, & multo magis in gravissimis Epilepticum & ante, & post accessiōnem quoad mentis sanitatem ita se habere per aliquod rationabile tempus, ut actus ab ipso eo tempore celebrati ab homine sanæ mentis facti non sint dicendi; & quod pertinet ad tempus succedens accessiōnem saltem per unum, aut alterum, immo in gravissimo morbo per tres dies, non videtur ullus esse dubitationis locus; quia & ratione, & experimentis, & auctoritate id ipsum firmatur. Ratione quidem, quia turbatis susque deque violenter agitatis mirum in modum spiritibus intellectiōni deservientibus, impossibile est illico turbulentiam illam sedari, sed consequens est pro majori, aut minori agitatione, majus aut minus temporis spatium requiri, ut usus rationis ad suum pristinum vigorem redeat, quod spatium alias ad tres dies restringendum putavi saltem in morbo gravissimo *cit. quæst. 14. nn. 9.*

de

de Apoplecticis verba faciens quibus assimilari dixi in omnibus Epilepticis. At in magnis, & gravissimis Epileptis magna, & multa fit spirituum, & humorum agitatio, ergo consequens est, agitationem hanc, ex qua mentis inconstantia provenit, ad aliquod rationabilem tempus perdurare, nec ante tres dies sedari, & hoc ea de causa, quia non ante hoc trium dierum spatium omnes humores quietem habent, nam melancholice motus, quæ maxime hic prædominatur, diuturnior est, & fere ad totidem dies perdurat, antequam quietem habeat, ob ipsius humoris naturam.

Experimento probatur, quoniam indices videmus tam Apoplecticos, quam Epilepticos, qui graviter à paroxismo exercentur, ab accessione aut per totum vitæ spatium aliquando, aut alias saltem per aliquot dies remanere stupidos, & extra se raptos, neque eo toto tempore sufficere posse ad ea, ad quæ homo sanæ mentis sufficere potest.

Auctoritate denum id ipsum probatur, nempe Epilepticos à forti paroxismo non illico ad sanam mentem redire, ita Cælius Aurelianus. *Chron. lib. 1. c. 4.* Post accessionem, inquit, aliquibus mentis alienatio, & nulla notorum cognitio; & Avicenna. *loco supra cit. c. 9.* inueniuntur in omnibus post accessionem remanere læsa, dicebat, signum levioris Epileptice est, ut habenti ipsam cito redeat ratio, ergo in gravioribus tarde ratio redibit, & in gravissimis tardissime, & difficulter.

8 Sed non succedit solum ad Epilepsiam Rationis offensa, verum etiam accessionem antecedit, cum instat, quod similiter & experimento, & ratione, & auctoritate comprobatur. Experimento, de quo omnes prædicantes cum de paroxismo instantia verba faciunt; narrat enim eo tempore ægros obliviosos evadere, præter rationem irasci, mentem illis suspendi, & sensum accedere obtusum, ac paulo ante gestorum oblivionem. Ita Cælius Aurelianus. *ubi supra.* & Theodorus Priscianus. *ad Timotheum. lib. 2. c. 2.* & concordant cæteri Auctores omnes, cum docent, quam ratione cognosci debeat instans Epileptice insultus. Sed & rationi consentaneum est ita evenire; nam ad tam validum motum spirituum, & humorum, præcedunt semper aliqua signa ipsius motum præmonstrantia, & sic videmus quod, quibus

per circuitus accessiones sunt; iis nox præcedens magna ex parte molestior, atque eodem modo quibus Crisis instat, in antecedenti nocte male habent, ex celebratis Hippocratis dogmatibus *lib. 2. Aphor. 13. & lib. 6. de morbo. popul. sect. 2. vers. 59.* quod non aliam ob causam evenire dicendum, nisi ex prævia agitatione humorum, & sic in quibuscumque morbis, habentibus peculiare accessiones & insultus, semper solent præcedere accessiones signa quædam veluti præludia, quod maxime evenit in magnis, ac gravioribus Epileptis, in quibus cum humor melancholicus dominetur, qui tardissimi motus est, consequens videtur per diuturnius temporis spatium ea signa præsentiri, quæ demonstrant partium, & facultatum læsionem, quæ in hoc morbo lædi solent, quæ sunt cerebrum, & omnes animales facultates; itaque antequam accessio præhendatur, necesse est, eas partes & facultates oblationem persentire, & sic mentem & rationem ante paroxysmum detrimentum pati. Quod autem Epilepsia excitetur maxime ab humore melancholico, patet, ex omnium Medicorum consensu, & ex commutatione unius morbi in alium; nam ex Hippocratis, auctoritate Medicorum auctoritate, & ab ipsa experientia habemus, quod Epileptici sunt Melancholici, & Melancholici Epileptici, hoc est, Epilepticos facile tentari delirio melancholico, & delirio melancholico tentari ferri Epilepticos. Hippocrates. *lib. 6. de morbo. popul. sect. 8. vers. 72.* Galenus. *lib. 3. de loc. aff. cap. 7.* Avicenna. *p. 3. tract. 5. c. 18.* prout enim melancholia, hoc est humor melancholicus, aut corpus, aut ventriculos Cerebri occupat, sic aut Melancholici si corpus, aut Epileptici si ventriculos occupaverit, vicissitudine quadam sunt Ægrotantes; Auctoritate denique probatur, Epilepticos etiam ante accessionem per aliquod temporis spatium mente non constare per ea, quæ jam adduximus.

Itaque ex his conclusentissime deducitur, quod cum Abbas Gattus labore Epilepsia gravi, ac magna, non potuerit per aliquod rationabile tempus ante, aut post accessionem atque quosdam civiles celebrare, cum non fuerit sui juris; unde si obligatio per ipsum facta probetur eo tempore, certe invalida, & nullius roboris esse debet.

CONSILIUM XVIII.

Eidem D. Petro Castello.

ARGUMENTUM.

Considerat illustrissima Mulier suum testamentum, in quo propinquos quosdam suos hæredes instituerat, & elapso biennio & annullato, aliud testamentum confecerat, in quo nonnullos alios, prioribus exhæredatis, etiam propinquos suos hæredes esse voluerat, & cum hoc decesserat. Præcedebant primo instituti se esse veros hæredes, ex eo, quod ultimum testamentum esset nullum, stante quod Testatrix non haberet in ejus consuetudine integram rationis usum, quod maxime hinc probabant, quia nullam, aut valde modicam habebat rerum memoriam, quod neque ab Adversariis controverebatur. Quæ situm igitur est, utrum amissa memoria de necessitate simul amitteretur rationis usus.

SVMMARIVM.

- 1 Læsa Memoria, læditur etiam Ratio, distingue utriusque.
- 2 Memoria quot modis lædatur.
- 3 Ex particulari non potest formari universalis.

- 4 Memoria lædi potest, non læsa ratione.
- 5 Imaginatio læditur ille læsa permanente Ratione.
- 6 Memoria, & ratio habent distinctas sedes.
- 7 Ratio, & Memoria requirunt instrumenta diversimode de temperata.

- 8 Ratio de necessitate non læditur etiam si memoria in totum sit deperdita.
- 9 Recordari, & Reminisci non est simpliciter idem.
- 10 Reminisci, & Recordari quid sint.
- 11 Absque memoria possumus intelligere.
- 12 Desinire est proprium operum intellectus.
- 13 Si frigida intemperies in amissa memoria intendatur, simul cum memoria ratio amittitur.
- 14 Actus absurdi ab eis facti, quæ Memoriam amiserunt, non sunt ex Rationis læsione.

Notetur pars adversa eam conclusionem tanquam veram etiam simpliciter prolatam probare, nempe quod læsa memoria lædatur, & amittitur Ratio; cum tamen dubia admodum sit, & maxima ex parte falsa, nisi recte accipiat, & distinctio utatur; varius enim omnino est læsionis modus, quo lædi potest Memoria Medicis competentissimus: læditur enim quando solum imminuitur; & hæc quoque læsio habet plures gradus pro majori, aut minori imminutione, quam patitur. Læditur etiam Memoria quando depravatur, ac denique læditur cum deperditur, vel in parte, quando nonnullarum tantum veram memoriam perit, vel in totum, ut quando omnium, & singularum. Itaque quemadmodum proposita conclusio potest habere aliquando locum in hoc ultimo læsionis genere, sic in aliis tantum falsa est, quam quod falsissimum. Unde si ex hoc quod in hoc ultimo læsionis genere simul cum Memoria lædatur Ratio velimus deducere, in omni læsione simul cum Memoria lædi Rationem, turpiter in Logica errabimus, quia ex particulari firmabimus propositionem universalem, ac tantandem erit ex hoc, quod aliquis febricitans deliret, omnem febricitantem delirare, quod est falsissimum. Probatur autem facillime id, quod assumptissimum, nempe non in omni Memoria læsione lædi simul Rationem, sed posse Memoriam lædi, absque eo quod lædatur Ratio, quia Memoria, & Ratio sunt facultates inter se realiter distinctæ, non aliter, quam Imaginatio, & Ratio, habentes etiam sedes distinctas; quemadmodum ergo contingit interdum lædi Imaginationem non læsa Ratione, & vice versa, vel ipso Galeno asserente *lib. 4. de Loc. aff. cap. 2.* ita etiam de Memoria, & Ratione interdum evenire non dubitandum; quod confirmatur deducto exemplo ab aliis facultatibus in aliis partibus residentibus; læditur enim quandoque unius, ejusdemque partis facultas, illæsa manente alia ejusdem partis facultate, ut in ventriculo, in quo læditur interdum Coctio; Expultrix vero, & Retentrix salivæ remanent, & sic de cæteris, ut ad rem nostram exemplificat *Mallaria lib. 1. sue præct. cap. 21.*

Hoc autem tantum veritatem habet, ut non modo procedat, si ponamus has facultates, hoc est Memoriam, & Rationem habere distinctas sedes, sed etiam si non distinctas habere, contendamus: si enim velimus, eas non habere distinctas sedes, jam patet eodem modo, quo Imaginatio, & Ratio se junctim læduntur, etiam si unam eandemque sedem fortiantur, Memoriam & Rationem etiam non habendo distinctas sedes se junctim lædi posse. Sin autem velimus, eas habere sedes distinctas, ut voluerunt plures Medicorum Aetius *lib. 6. Terribilib. cap. 2.* Avicenna. *p. 1. doct. 1. cap. 5.* & p. 4. tract. 1. cap. 2. Averroës. *lib. 4. Collig. cap. 40.* & omnis Arabum schola. Alex. Bened. *lib. 4. de Part. hum. corp. cap. 11.* Marcell. Donat. *de Med. hist. mirab. lib. 2. cap. 2.* ex

mente Gal. Tiraquell. *de civ. hum. corp. aff. lib. 2. cap. 4.* Marinell. *de morb. nobil. part. Anim.* etiam ex mente Gal. *lib. 1. cap. 4.* & alii. tunc tanto magis consentaneum vero erit, quod una lædi possit, illæsa manente alia, cum indices videamus unam cerebri partem lædi absque eo quod læsio illo modo alteri parti communicetur, quod Medicis est acceptissimum.

Addendum his, quod cum hæc facultates requirant non solum diversa instrumenta, sed etiam diversimode temperata, quia Memoria requirit instrumentum moderate siccum, Ratio autem moderate calidum, ut Plato in Theæto, & Aristoteles in *lib. de Mem. & Remin.* & cum eo Averroës. *ibi cap. ult.* & omnes alii Philosophi sentiunt, facile inde deducitur lædi posse unam, non solum illæsa manente altera, sed potius majorem vigorem adeptam, quia intemperies, quæ uni nocebit, alteri potius adjuvamento erit; atque hinc fit, ut iidem Plato, & Aristoteles, aliique statuunt; quod non iidem valent memoria, & ingenio. cum hæc ergo ita se habeant, qui dubium esse debet, quod una facultas lædi possit absque alterius læsione?

Sed hæc, ut objicere quisquis sit, posset; habet forte locum in Memoria imminuta, aut ad summum ex parte ablata; pro qua etiam opinio faceret, quod si diceremus, semper lædi Rationem, ubi læsa sit Memoria, non erit possibile evitare maximum absurdum; cum enim pateat, primum, in quod Ætas irruit in homine, esse Memoriam. Aristoteles. *loco cit. cap. 2.* Plinius *lib. 7. hist. nat. cap. 24.* & Seneca in præfat. *Declam.* Consequens erit, omnes homines in primo primi senii principio pati etiam diminutionem Rationis, quia tunc temporis incipit diminui Memoria, at hoc nullus homo, qui integram Rationem habeat, affirmare audebit, cum contra, ut experientia docet, tunc maxime homines Ratione, & Prudentia vigeant, quemadmodum non apud Philosophos solum, sed apud omnes homines in confesso est.

Sed difficultas major est, An in Memoria omnino deperdita, semper de necessitate deperdat Ratio, aut saltem insigniter lædatur; ita enim voluisse Galenum, Aetium, Gentilem Fernelium, & alios dicunt Auctores alii distinguentes, quod cum præcitati Doctores voluerunt Rationem lædi, læsa Memoria, intelligendi sint de Memoria omnino deperdita, non vero de imminuta. Sed neque in deperdita prorsus memoria semper, ac de necessitate lædi Rationem & Auctoritatis & Rationibus, firmis quidem & exemplis ab experientia petitis firmandum est. ita apertissime sentiunt ex Recentioribus, Capivaccus. *lib. 1. Præct. cap. 14.* Mallaria ex mente Galeni *lib. 1. Præct. cap. 21.* Rudius de *med. hum. corp. aff. lib. 1. cap. 6.* & præ cæteris Marcell. Donat. *lib. 2. de Med. hist. mirab. cap. 2.* qui Rationibus, & Auctoritatibus in contrarium adductis optime satisfacit.

Probatur autem primo, quia si semper læsa Memoria, vel melius, si semper deperdita Memoria, de necessitate deperderetur Ratio, sequeretur non posse nos sine ope Memoria intelligere, unde memorari, & intelligere erant unum quid; aut saltem non dabitur Intellectio absque Memoria, quod est falsum; licet enim in actu memorandi concurrat aliquando Intellectio, unde consurgit memoria Intellectiva sic dicta ad differentiam sensitivæ, tamen recordari, seu etiam reminisci non est simpliciter intelli-

10 telligere, sed est quoddam intelligere, nempe hoc cognoscere præterita, ut præterita aliis conditionibus aliquando adjuncta per aliqua media, illud vero cognoscere præterita, ut præterita absque ullo medio, ut post Aristotalem, aliosque Philosophos optime explicat Hieronym. Fracast. lib. 1. de Intellectu.

Probat secundum, quia si Homo non potest absque Memoria intelligere, sequitur, quod prius esse debeat memorari, quam intelligere, hoc autem est falsum, quia in facultatibus datur in agendo aliquis ordo, ut omnes Philosophi sentiunt Averr. in lib. de Mem. & Remin. Et primum, ut ille inquit, sentiens facultas sentit, dehinc Imaginatio recipit Phantasmata, post distinguit distinguens, postremo recipit conservans. Ergo si prius tempore est intelligere, quam memorari, sequitur inde, nos absque memoria intelligere, quantumque igitur amittatur Memoria, Intellectus tamen bene ratiocinari potest.

12 Probat tertio, quia definire est proprium opus Intellectus, sed nos definimus etiam ea, quorum nomen non recordamur, ut si expectam à Famulo calammum scriptorium, & ejus nominis nullam memoriam habeam, definiam calammum scriptorium per instrumentum, quo litteras exaramus, unde manifestum est, me absque ope memoriæ definire, nempe sola Intellectus opera ratiocinari. & sic in cæteris.

Sed experientia quoque confirmatur, homines absque Memoria ratiocinari posse, constat enim per nonnullas historias relatæ à Plinio, à Valerio Maximo, ab ipso Galeno, à Cælio Aureliano, & ab aliis, quas recolletas habes per Io. Schench. lib. 1. Observat. vi. de Memoria, nonnullos memoriam penitus amisisse, ita ut etiam sui ipsorum obliti sint, qui tamen vel temporis beneficio, vel medicamentis adjuti omnium cognitionem recuperarunt; quod non nisi mediante Imaginatione, & discursu fieri potuit; quomodo enim ope Memoriæ id succedere potuisset, si nulla in illis rerum memoria exstabat? concludendum ergo ex his, non solum non esse necessarium lædi Rationem, ubi imminuta, aut partim deperdita sit memoria, sed neque ubi in totum fuerit oblitterata.

Et licet negari non possit, quod in plerisque evenit, ut amissa Memoria amissus etiam fuerit omnis Rationis usus, ita ut omnino solidi evaserint, id tamen non ex eo factum esse dicendum, quia necessario ad Memoriæ amissionem secuta fuerit Ra-

tionis amissio, sed quia frigiditas illa intensa, ex qua Memoria abolita est, communicata fuerit Cerebro quoque universo, & potuerit etiam spiritus illos extinguere, quibus ad ratiocinandum egebat Intellectus, quod manifestissime apparet ex Galeni verbis lib. 3. de loc. aff. cap. 5. ibi. si frigiditas intemperis intendatur, simul cum Memoria Ratio amittitur.

Quod si quis objiciat, experientia consistat eos, in quibus Memoria perit, actus aliquos absurdos, & homine sanæ mentis non dignos sæpe sæpius facere, ex quo manifestum fit; Rationem in illis semper esse læsam, respondendum, quod considerata actuum hujusmodi qualitate palam fit, eorum absurditatem ex ipsa Memoriæ deperditione tantum dependere, nullo vero modo à læsione Rationis; quia in illis ipsis actibus peragendis ostendunt se Mente, & Ratione consistere, quod mille exemplis pateferi potest, sed unum aut alterum pro nunc sufficiat. Socrati, exempli gratia, jam à multis annis perit Callias sui amantissimus; non recordatur autem ob memoriæ deperditionem Socrates, Calliam periisse, & alteri amico obviam factus illum interrogat de salute Calliæ, certe hic actus absurdus, ac stolidus est, hominis non sanæ mentis, si recordaretur Calliam periisse, nunc de ejus salute interrogare, sed cum Socrates non recordatur omnino Calliam periisse prudenter, & humaniter facit, & sanam se habere mentem ostendit, cum interrogat de salute amici sibi devotissimi. Eodem quoque pacto Socrati cum hoc mane pransus fuerit, excidit omnino è memoria se pransum fuisse, itaque secundum, ac tertio prandre instabit; Insanit quidem Socrates in hoc ob amissam memoriam, sana tamen Ratione utitur, cum prandre expectat positio, quod non pransus fuerit, quia bene Ratione assequitur, prandendum esse homini, qui sanus vivere velit, & sic in reliquis.

Cum ergo pateat ex his, Memoriæ & imminui, & in parte, ac in totum quoque deperdi integramentem Rationem, facile inde deduci potest, quod etiam si gratis condonemus Adversariis, Dominam Testatricem tempore, quo secundum condidit testamentum habuisse memoriam læsam, aut diminutam, aut etiam omnino deperditam, & etiam si aliquando ob ejusdem memoriæ læsionem aliquos actus absurdos, & homini sanæ mentis non convenientes fecisse dicamus, non poterit tamen inde desumi argumentum ita læsam habuisse Rationem, ut testari legitime non poterit. Quare &c.

C O N S I L I V M X I X,

Eidem D. Petro Castello.

A R G V M E N T V M.

In terra Monticelli in Sabina repertum est cadaver cujusdam Antonii Statii, à duobus Barbi-tonforibus recognitum, qui deposuerunt illud esse cadaver hominis per vim vel manibus, vel laqueo, vel simili quapiam re strangulati; & quia præcellerant inimicitia quædam causæ inter prædictum Antonium & nonnullos homines Palumbaria, Ficus prætendebat, Antonium ab iis hominibus fuisse strangulatum, fundans se præter alia inditia super Barbi-tonforum relatione; circa quam præcipue dubitatum est, an rejicienda esset, nec ne, ob signa, de quibus in ea prædicti Barbi-tonfores deponebant, & visum est ex sequentibus prædictas Barbi-tonforum depositiones, nihil afficere, neque esse recipiendas.

S V M-

S V M M A R I V M.

- 1 Suffocatio non fit solum à causa extrinseca, sed etiam ab intrinseca.
- 2 Mors undecumque in suffocatione.
- 3 In suffocatione tam ab extrinseca, quam ab intrinseca causa eadem pene signa apparent.
- 4 Qui ab intrinseca causa suffocantur non aliter perierunt, quæsi si fune strangularentur.
- 5 Signa quædam in suffocatis adnotata, etiam in his qui peste vel maligno morbo perierunt, aliquando adnotantur.
- 6 In pronuntiatione de genere mortis in suffocatis non est signis communibus facile credendum.
- 7 Trias signa magis certa mortis ex suffocatione per vim externam procuratæ.

1 Notissimum enim est, & nulla controversione apud Medicos ambiguum, quod mors per suffocationem non modo à causa extrinseca, & violenta aliquando procedit, ut quando laqueo, fune, aut alia quapiam simili re collum constringitur, & respiratio via occluditur, ut cum simpliciter respiratio aboletur, ut ab Aqua, Fumo carbonum, venenatis exhalationibus, & id genus aliis, sed etiam à causa aliqua intrinseca, & naturali; idque tam in vivo, quam in alio casu brevi quodam temporis lapsu contingit, ut quotidie in Apoplecticis, Epilepticis, squinantibus, hysteris, & hujusmodi licet animadvertere, quos momento, ac ex improviso mortem obire ceruimus, & si in re tam clara auctoritates quærimus præter Auctores omnes in practicus cum de his morbis agunt, videnda allata à Marcell. Donat. lib. 1. histor. Med. mirabil. cap. 6. & alibi à Ranchin. in lib. de morb. sub. cap. 8. & segg. & recolletæ per Io. Schench. lib. 1. Observ. Tit. de Apoplexia, & lib. 2. Tit. de suffocatione.

Cum ergo tam ab intrinseca, quam ab extrinseca causa idem mortis suffocantis genus contingere soleat, certum quoque est, ac Medicis acceptissimum, in utroque casu mortem non aliunde evenire, nisi ex respiratiois prohibitione, spirituumque interceptione; atque in omnibus his, in quibus aut per vim externam, aut internam spiritus intercluditur, mortem idcirco succedere (ut præcipue observare licet in Apoplexia, quæ inter omnes similes morbos suffocantes, est frequentissima) quia jugulares venæ inflatæ ac repletæ, respiracionem prohibeant, ut probat ex Rasis auctoritate supra cit. Marcell. Donat. loco eod. & constat etiam ex aliorum Medicorum consensu. Cum ergo in utroque casu eodem modo via spiritibus & respiracioni intercludatur, consequens est in utroque casu eadem omnino sequi signa, ac symptomata, nempe livores, & nigredines in facie, in collo, in pectore, & in universo etiam quandoque corpore, sanguinis ex naribus effusiones, linguæ crassitiem, ac nigredinem, & prominentiam extra oris septa, immo vero non hæc tantum in utroque casu succedunt, sed his multo magis conspicua, & consimilia signa, ut spuma in ore, quæ ut ex Hipp. colligitur lib. 3. Aphor. 43. commune signum est omnibus, qui suffocantur, maxime cum periturus sunt. Præter spumam autem in ore, pulmones etiam spumoso sanguine oppleti conspiciuntur, oculorum etiam expressio & prominentia contingit, capitis tumefactio & nigrities, sanguinis non per nares solum,

Liber 1 X.

sed per os & per aures aliquando, ac per alias etiam partes profusio, & alia permuta; quæ omnia tam in suffocatione data opera per vim procurata manibus, laqueo, fune, & similibus, quam ex causa intrinseca procedente apparent, non aliunde, nisi ex eo, quod spiritus, & respiratiois via intercepta, sanguis ad superiora recurat, & venas capitis, & vicinarum partium, ac circumstantium opplet, & aliquando etiam violenter aperit, ac disrumpit, unde nigrities, & livor, & tumefactio, & sanguinis eruptiones, & cætera in utroque casu eodem modo procedunt, ut DD. testantur, & videndi præ cæteris Paræus in lib. de Remissis. Fortun. Fidel. lib. 1. Relat. Medic. cap. 3. in fin. & lib. 4. cap. 5. & notavi etiam alias nonnulla lib. 5. Quæstion. Medic. leg. quæst. 10. num. 9. & segg. unde est, quod Medici in enarratione hujusmodi historiarum, eorum nempe, qui ex aliqua intrinseca causa suffocantur; id inprimis attestantur, tales non aliter perire, quam si laqueo, aut fune strangularentur. Marcell. Donat. lib. 3. tit. cap. 7.

Quibus sic se habentibus contra veritatem omni ex parte est, quod signa à Fisco adnotata in cadavere Antonii Statii recognito per duos Barbitonfores quicquam non certe dicam, sed neque probabilis præferant; quod dictus Antonius potius violenta morte, manibus vel laqueo procurata suffocatus interierit, quam interno aliquo, & repentino morbo, ut Apoplexia, Epilepsia, Squinantia, & hujusmodi. Primo, quia signa ab ignavis illis Barbitonforibus adnotata sunt æquivoca, & communia pluribus mortis generibus ab interna causa eventibus. Immo quæ adnotata sunt in Antonii prædicti cadavere, non solum non sunt propria signa mortis ab externa vi per suffocationem procuratæ, sed neque propria signa sunt mortis eventientis per suffocationem ab intrinseca causa.

Nam quoad primam partem patet, quod ea signa sunt utrique casui communia per ea, quæ jam deducta sunt, ergo non sunt propria. Quoad secundam autem clarissimum est, quod tam livores, & nigredines in corpore, & lingue crassities, & nigrities, & sanguinis ex naribus aliique partibus effusio, quotidie apparent non tam in his, quæ ex veneno aliquo sublatis sunt, quam in illis, qui quotidie vel pestilentis, vel alias malignæ, aut quomodocunque vocemus exitialis febre pereunt, & favet Hipp. lib. 1. Acut. tex. 38. & lib. 4. Epidem. tex. 80. & videnda quæ ex ejusdem Hippocratis mente Valles. in lib. 5. Epidem. tex. 87. & nobis etiam licet, si liber, animadvertere in his, qui simili aliquo morbo, vel febre pereunt, oportere plerumque nares bombace, vel alia quapiam re occludere, ex eo quod per eas cruorem, actabidos humores ex naribus, & ore profundunt. sic & alia prædicta signa adnotare, quomodocunque libitum fuerit, possumus etiam tam in aliis mortis generibus, quam in iis, quæ per suffocationem succedere solent.

Secundo, quia cum prædictis signis fidere non liceat in pronuntiatione de genere mortis, quo hujusmodi personæ perierunt, ex eo, quod communia sint, recurandum omnino est ad signa magis specialia, ex quibus magis tuto pronuntiare possumus de veritate, ut inculcant esse faciendum Paræus præd. libro de Remissis. & Fortun. Fidel. ubi supra, quibus signis in hoc cadavere deficientibus, auctis omnino, ignarissimè, ac omni pietate carentis hominis est ex communioribus tantum judicium facere

ij. Nnn

cere

cere violente mortis; quod multo magis in casu nostro procedit, quia signa, quæ certius violentam mortem manibus, vel laqueo procuratam attestantur sensui ipsi conspicua esse possunt, & tria potissimum à Paræo, & Fortunato locis citatis adducuntur, nempe rugositas cutis, ipsius colli, Capitis, Asperæ Arteriæ dilaceratio, vel spondilium colli dislocatio, & spumosi sanguinis in Thorace collectio, hæc enim maxime distinguunt mortem per strangulationem ex vi externa, laqueo vel alia re procuratam à morte facta ex suffocatione à causa intrinseca, ut iidem DD. prosequuntur, quamquam, ut veritatem fateamur, ultimum illud signum collectionis sanguinis spumosi in Thorace, & pulmonibus crediderim magis ex communibus esse, quam ex partialioribus, sed quomodo docunque sese res habeat, cum nullo eorum signorum, quæ magis propria sunt ne per somnium quidem in casu nostro adnotatum sit, dicendum est, prædictum Antonium Statium om-

nino ex naturali morte, & per suffocationem ab intrinseca causa excitatam, & non alius periisse; Barbitonfores autem illos falsò ex aquivocis, fallacissimis & communissimis signis contrarium pronuntiasse. Ad quod magis adminiculandum non minimum momenti habet, quod alii etiam similes casus eodem tempore, & in eodem loco, ubi Antonius prædictus mortuus est, evenerint; immo cum iidem casus extra prædictum locum Monticellum, ut hic in Vrbe non solum hoc præfenti anno, sed etiam præteritis conspecti sint ejusdem generis mortis, facile hinc inferri potest, causam aliquam naturalem communem ab Aëre extrinseco irrepisisse, ex qua non solum prædictus Antonius, & alii quidam juvenes eodem tempore, & eodem loco, & alii alibi similiter ex eodem morbo & mortis genere, & cum iidem profus symptomatibus occubuerint.

CONSILIVM XX,

Eidem D. Petro Castello.

ARGUMENTUM.

Construxerant Reverendi Monaci Cistercienses Mediolani propè Ecclesiam S. Ambrosii murum quemdam, veteri, qui minus ad rem faciebat, demolito. Contendebant autem ejusdem Ecclesiæ Canonici, novum murum esse demolendum, & apud Iudices, ut demoliretur, instabant, ac inter ea, quæ opponerent illud præcipuum erat, novum hunc murum solis illustrationem, & ventorum perflatum Ecclesiæ impedire, unde ejusdem Ecclesiæ Aër multo minus quam ante muri constructionem esset, salubris redderetur; quæ licet minus afficerent, tamen non reliquerunt Monaci canonicorum objectionibus respondere, ut in sequentibus habetur.

SVMMARIVM.

1. Aëris bonitas ab Orientis Solis illustratione maxime dependet.
2. Aër cum in quiete est non minus quam aqua, quæ motu præviam, putrescit.
3. Morbi ex Aëris vitio excitati sunt omnium perniciosissimi.
4. Venti Orientales cæteris minus salubres, Austrinis exceptis.
5. Quanto minor est distantia inter unum Edificium & aliud, tanto majus incommodum ab uno in aliud emanat, tam quoad Solis illustrationem, quam quoad ventorum perflatum.
6. Aër colatus quis dicatur.

Vo sunt, ex quibus maxime DD. Canonici S. Ambrosii Majoris Mediolanensis propriæ Ecclesiæ salubritatem per novum parietem à Reverendis Monacis Cisterciensibus ejusdem Ecclesiæ constructum deteriorari, ac cum effectu diminui contendunt. Primum est impedimentum ab hoc novo parietate proveniens, ne Ecclesia ex Orientis Solis radiis illustretur, unde Aërem inibi ossulcatum, crassum, atque impurum relinqui necesse sit; neque absque multa ratione videntur Canonici de ea re timere, cum omnis ipsius Aëris bonitas ab ipsius Solis illustratione in ipso ortu dependeat: oriens enim Sol non modo ipsum aërem magis purum, ac magis tenuem reddit, sed ipsas etiam aquas Aëre

multo impuriore, & crassiores. Hippocr. in lib. de Aër. ag. & loc. part. 8. Consequens ergo est, quod si novus paries hanc Solis illustrationem impediatur, omnis ipsius Aëris bonitas evanescat; Alterum, de quo timent Canonici, est, quod idem murus eandem Ecclesiam à ventis minus perslabilem reddat, unde consequenter eandem Aërem quasi emortuum in continua quiete permanere contingat, ex quo dubium esse non potest, quin minus in Ecclesia commorantes minori Aëris salubritate in posterum sint gavissuri, quia Aër cum in quiete est non minus putrescit, quam Aqua, quæ omni motu careat. Galen. apud Orisab. lib. 9. Collect. & ad ipsum Aërem à putredine conservandum nihil magis conducit, quam ventorum perflatio. Avic. 2. p. de str. 2. cap. 8. Itaque si Aër præfata Ecclesiæ ex novi muri constructione ex perflatione privetur, certe facillime putrescat, putrescens autem promptissime iis, qui in eo commorantur, noxam suam communicabit, morbosque non minime considerationis, sed graves & perniciosos excitabit, cum morbi ex Aëris vitio progeniti sint omnium perniciosissimi, ut quotidie experientia docet, & ipsa Pestis præ omnibus commonstrat, & facit Hippocr. in lib. de Humorib. part. 7. & alibi. quomobrem videntur maxima cum ratione Canonici de Aëris insalubritate & sibi & aliis in Ecclesia commorantibus timere, cum duplex adit timoris causa, magni quidem, & non temere aspernandi momenti.

Venerimenimvero licet superfluum sit tam exquisitum

fitam Aëris salubritatem in Ecclesia affectare, cum Ecclesia pro domicilio esse non debeat, neque in ea diuturna mora fieri soleat, & alia ex parte prædicta S. Ambrosii Majoris Ecclesia tam ampla sit, ut nulla necessitas cogat in eam intrantes potius in parte magis suspecta, quam in alia quavis moram trahere, tamen, ut inanis hic Canonicorum timor insalubritatis, provenientis ex novi parietis constructione, omnino diluatur, demonstrandum concludenter est, neque ex uno, neque ex alio capite Aërem prædictæ Ecclesiæ reddi ulla ratione ex ea parietis novi constructione insalubriorem.

Nam quoad primum caput, patet novum murum, de quo lis est, non posse ullo modo impedire Ecclesiæ illustrationem ab oriente sole, quia si totum cæli tractum in quatuor partes per puncta cardinalia dividamus, apparebit per totum orientem ab Æquinoctio verno ad solstitium hyemale, Solem spectum habere aditum ad Ecclesiam illustrandam; novus enim murus protenditur ab ultima Orientis parte, nempe ab ea, in qua Sol oritur in solstitio hyemali ad Meridiem, & tamen etiam si ad totum orientalem tractum coextenderetur, neque sic impedire posset, quin Ecclesia ab Orientis Solis radiis vel illico ab ortu, vel dimidia, aut ad summum integrum hora transacta illustretur, quia & multum ab Ecclesia distat, & humilior multo est muro Ecclesiæ, in quo etiam plures fenestras sunt, per quas Oriens Sol illico, & nulla interposita mora eam illustret.

Quoad secundum, patet etiam, novum murum non posse impedire ullius venti accessum, neque reddere aërem Ecclesiæ minus perslabilem, quia cum in quarta Orientali salubriores venti sint spirantes ab ea parte, ubi Sol in Æquinoctio Verno, & solstitio Æstivo vagatur, certe hi minime omnium à novi parietis constructione impediuntur, cum ab ea parte maxime post demolitionem muri vetustioribus ob constructionem muri, de quo lis est, nullum adit impedimentum, & novum murum ad eam partem se non coextendere pateat, ut supra dixi, dato autem, non concessio tamen, quod novus murus aliquo modo ventorum accessum impediret, maxime impediret Eum, qui cum à parte Orientali versus Meridiem contra Corum Zephiri collateraliter moveatur, cæteris insalubrior est, immo in universum venti Orientales minus salubres cæteris existimantur, Austrinis exceptis, seu Meridionalibus. Et de Septentrionalibus quidem non est dubium, quod sint orientalibus salubriores, ut ex Hippocr. in lib. de Aër. Ag. & Loc. & cæteri omnes Medici, ac Philosophi fatentur. De Occidentalibus autem inter quamplures Medicos testis est Aëtius lib. 3. cap. 163. qui Orientales facile morbos parere dixit, cum vehementissimi sint. contra autem Occidentales salubriores, unde Zephirus, qui est Occidentalium omnium Coriphæus, dicitur à Plinio lib. 16. cap. 25. genialis mundi spiritus; itaque recte à Lucretio lib. 1. de rer. nat. dictum est;

Et referat a viget genitabilis aura Favoni.

Ergo novus murus aut nullum obstaculum affert ventorum perflatum, quin minus aërem Ecclesiæ perslabilem possint, aut si aliquo modo impedit, quod non concedimus, potius majori salubritati confert, quam fecus impediendo ventorum insalubrium ac-

cessum, ex quo aër maxime inficitur. Cum his autem omnibus considerandam sese offert distantia intercedens inter novum parietem, & parietem Ecclesiæ, quæ cum sit palmorum sexaginta, non videtur posse desiderari major inter duo ædificia publica; quod si tanta distantia quicquam impedimenti præbere potest aut solis illustrationi, aut ventorum perflatibus, aut utrisque simul, ita ut Ecclesiæ nocimento sit, multo magis me hercle obesse poterit minor inter ædificia quæcumque quarumcunque civitatum; nam hic Romæ cum tam multa ædificia, & illa quidem amplissima videamus, vix dimidium tantæ distantia illa inter se habere conspicimus, & tamen unum alteri impedimento neque est, neque esse potest, nec lis unquam ulla ob id orta videtur, nisi major angustia, & quasi imminetia unius ædificii alteri, aut aliud quid fuerit in causa, tunc enim, nimirum quando distantia inter unum & aliud, est modica jure timeri potest de aliquo incommodo, quod tanto majus esse solet, tam circa solis illustrationem, quam circa ventorum perflatum, quanto minor inter ipsa distantia est, ut latius probavi alias lib. 5. Quest. Medico-Leg. quest. 6. num. 7.

Ex quibus clarissime patet ambientem Aërem inter dictam Ecclesiam, & novum murum, non posse dici, ut adversarii volunt, colatum, quemadmodum vulgo loquuntur; quia Aer Colatus tunc vere dicitur, cum veluti in puteo quodam inter magnorum ædificiorum angustias, aut sublimiorum murorum undique includitur, ita ut neque à sole illustretur, neque à ventis perflatur, unde & crassus, & obscurus remanet, in perpetuaque quiete, atque inde gravis evadit, & insaluberrimus, adeo ut etiam non longa mora in ipso trahatur, & per modicum tempus respiretur, illico suam malignitatem prodat, ut percurrit Galen. apud Orisab. lib. 9. Collect. cap. 1. Habemus præterea ex prædictis, Aërem intercedentem inter novum parietem & Ecclesiam, à ventis salubribus perslabi, & à sole illustrari, ergo colatus dici non potest; præterquam quod novus murus recte ad murum Ecclesiæ coextenditur, neque sua flexibilitate, aut tortuositate in causa esse potest, ut hoc spatium, quod est inter ipsum & Ecclesiam, male à sole Oriente illustretur, qui quasi oblique incidens, minus possit exhalationes pravas depurare, unde Aer ex hoc magis crassus, & perspiratu difficilior reddatur, neque alia incommoda affert, quæ flexuosas vias, ac distortas afferre commemorat Orisab. lib. 9. cit. cap. 2.

Addo his, quod cum Reverendi Monaci veterem murum demoliti sint, qui novo erat multo elatior, certe hic novus non solum Ecclesiæ magis quam vetus non nocet, sed immo multo minus, si quid noceret alteruter, nocet: nam etiam si vetustior per decem, & octo palmos magis ab Ecclesia distet, quam novus, tamen propter majorem, quam habet altitudinem magis obesse potest Ecclesiæ, quam novus; itaque non modo DD. Canonici ægre ferre non debent novi muri constructionem, si vetustior sit demolitus, sed potius libenter admittere tantum Ecclesiæ magis proficiam; nam ultra hæc veteris murus habebat positum ex Orientali parte, & sic poterat magis Orientis Solis illustrationem impedire.